

L. Hrzal – S. Popov: Kritika sovremennych buržoaznych sociologičeskich teorij (Kritika současných buržoazních sociologických teorií) Moskva, Progress 1976.

Skutečnost, že práce některého československého autora vychází za hranicemi naší země, je událostí, kterou bychom neměli přehlédnout z více důvodů. Zejména nás zajímá, které skutečnosti, v jakém podání a výkladu se staly tak významné, že se dočkaly zahraňičního vydání.

Proto nemůžeme přehlédnout práci našemu čtenáři dobře známé autorské dvojice L. Hrzala a S. Popova: *Kritika sovremennych buržoaznych sociologičeskich teorij*, která byla koncem minulého roku vydána v moskevském nakladatelství Progress v nákladu devatenáct tisíc exemplářů.

Samo označení jednotlivých kapitol nám dává nahlédnout do struktury celé práce:

Kapitola I. O vzniku a hlavních směrech buržoazní sociologie

Kapitola II. Empirická sociologie

Kapitola III. Teorie sociální struktury a strukturně funkční analýza

Kapitola IV. Teorie „industriální“ a „postindustriální“ společnosti

Kapitola V. Antiscientismus a technologie

Kapitola VI. Buržoazní sociologie a soudobý revizionismus

Kapitola VII. Prohloubení krize buržoazní sociologie

Kniha je doplněna základními údaji o některých citovaných autorech buržoazní sociologie a filozofie. Celou práci předznamenává zasvěcený úvod, který J. Soloduchin věnoval místu buržoazní sociologie v současném ideologickém zápase.

Autoři se nesnažili provést vyčerpávající analýzu základních směrů, desítek škol a školic, které dnes reprezentují buržoazní sociologické myšlení. Položili si úkol mnohem náročnější a zejména aktuálnější – analyzovat sociální a ideologické funkce buržoazní sociologie, ukázat úkoly a role, které v dnešním světě plní.

Na buržoazní sociologické produkci několika posledních desetiletí se jim podařilo ukázat, jak operativně mění svůj akcent zejména tam, kde jde o otázky ideologických funkcí společenského poznání a společenských věd vůbec. Požadavek „osvobození od hodnot“ – rozuměj „osvobození se od vlivu ideologie“ – je stylizován do různých obměn. Vždy však má plnit stejný cíl – „deideologizovat“ spo-

lečenské poznání. Tyto cesty „různých obměn“ posuzují autoři z marxistických pozic, pro něž není rozporu mezi stranickým, objektivním a pravdivým poznáním.

Na mnoha místech knihy ukazují, že buržoazní sociologická teorie může přinášet i různé momenty objektivních hodnot a pravdivého poznání. Je proto třeba oddělovat nepřátelské, antikomunistické koncepty od těch momentů teoretické práce, které jsou reálným přístupem a vyjadřují tak či onak cenné a platné poznatky.

Na práci L. Hrzala a S. Popova ocení čtenář zejména nekompromisní, třídní, marxistický přístup, pozornost, kterou v konkrétní polemice autoři věnují všemu a všem, s nimiž nesouhlasí, kritickou analýzu základních škol a proudů soudobé buržoazní sociologické produkce a schopnost diferencovaně posoudit, oddělit a ukázat to, co je pro další rozvoj marxistické sociologie cenné.

Významné místo v knize zaujímá problematika vztahu buržoazní sociologie a soudobého revizionismu. Zejména zde jsou ukázány logicko-gnoseologické a sociální kořeny československého revizionismu let 1968–9. Autoři připomínají jejich spojení s ideologickými centry dnešního antikomunismu, s buržoazní filozofií a sociologií, a obecné a zvláštní projevy tohoto vztahu v Československu.

Poučná a stále aktuální je polemika na téma empirie a teorie, humanismus, svoboda, všestranný rozvoj osobnosti, internacionalismus a nacionalismus atd.

Kniha L. Hrzala a S. Popova patří mezi ty práce, které svou problematikou a způsobem zpracování otevírají cesty dalšího rozvoje marxistické sociologie, která v jednotě kritických, nekompromisních přístupů vůči všem „falešným hlasům“ a pozitivního, tvůrčího uchopení a hlubokého, konkrétního, pravdivého poznání našeho života vstupuje do zápasu třídní rozděleného světa dvacátého století.

Karel Rychtařík

B. Filipcová a kol.: Volný čas a kultura v průmyslovém městě

Praha, Ústav pro kulturně výchovnou činnost 1974

Volný čas a kultura v průmyslovém městě, vypracovaná autorským kolektivem pod vedením B. Filipcové, je představitelem onoho druhu publikací, které na malém prostoru přinášejí nejen řadu zajímavých poznatků ze sociologického výzkumu, ale také mnoho pod-